

วารสาร มจร.นม. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

**พุทธวิธีเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ
สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด
อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา**
**BUDDHIST METHODS TO PROMOTE BUDDHIST METHODS TO
STRENGTHEN COMMUNITIES WITH THE WAT PRACHARATH
PROJECT CREATE HAPPINESS OF NONG BUA TAKIAT
SUBDISTRICT MUNICIPALITY DAN KHUN THOT DISTRICT NAKHON
RATCHASIMA PROVINCE**

พระอธิการมนตรี มหามงคโล (ไชขุนทด) และ เบญญาภา อัจฉณภัก
Phra Athikarn Montri Mahamonglo (Khai Khunthot) and
Benyapa Atcharoek

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus
Corresponding Author Email: joybenyapajoy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปายะ 4 กับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข 3) นำเสนอพุทธวิธีเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี วิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 321 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านสะอาด รองลงมาได้แก่ ด้านสะดวก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้าน

สสาร 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปายะ 4 กับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.761^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3) พุทธวิธีเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด ตามหลักสัปปายะ 4 ได้แก่ (1) อาวาสสัปปายะ มีการแบ่งเขตพื้นที่อย่างชัดเจน ให้ความสำคัญกับความสะอาด (2) อาหารสัปปายะ มีการดูแลแหล่งอาหารให้มีความเพียงพอ เหมาะสมแก่พระสงฆ์และประชาชน (3) ธรรมสัปปายะ จัดให้มีสถานที่ปฏิบัติธรรมที่เหมาะสม เงียบสงบ (4) บุคคลสัปปายะ ส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนมีจิตอาสา มีเมตตา และมีจิตสาธารณะ

คำสำคัญ: พุทธวิธี; ความเข้มแข็งของชุมชน; โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

Abstract

This research aims to 1) study the level of community strength with the Wat Pracharat Sang Suk project, 2) study the relationship between the four principles of Sappaya and community strength with the Wat Pracharat Sang Suk project, and 3) present Buddhist methods to strengthen communities with the Wat Pracharat Sang Suk project. The research was a mixed-method quantitative research using a questionnaire as a tool for data collection. The sample consisted of 321 people aged 18 and over in Nong Bua Ta Kiet Subdistrict Municipality, Dan Khun Thot District, Nakhon Ratchasima Province. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypothesis was tested using Pearson's product momentum. Qualitative research used in-depth interviews with 9 key informants. Data was analyzed using descriptive content analysis.

The results of the research found that 1) The level of community strength with the Wat Pracharat Sang Suk project of Nong Bua Ta Kiet Subdistrict Municipality was overall at a high level. The aspect with the highest average value was cleanliness, followed by convenience, and the aspect with the lowest average value was organization. 2) The relationship between the 4 Sappaya principles and community strength with the Wat Pracharath Sangsuk Project of Nong Bua Ta Kiet Subdistrict Municipality has a moderate positive relationship ($R = 0.761^{**}$) with statistical significance at the 0.01 level,

thus the research hypothesis is accepted. 3) Buddhist methods strengthen communities with the Wat Pracharath Sangsuk Project of Nong Bua Ta Kiet Subdistrict Municipality according to the 4 Sapphaya principles: (1) Abodes Sapphaya: have clear spatial divisions and emphasize cleanliness; (2) Sapphaya food: take care of the food source to ensure it is sufficient and suitable for monks and people; (3) Dhamma Sapphaya: provide a suitable and quiet place for meditation; (4) Sapphaya people: encourage people in the community to volunteer, be kind, and have public-mindedness.

Keywords: Buddhist methods; Strengthen Communities; The Wat Pracharath Project Create Happiness

บทนำ

วัดประชารัฐสร้างสุขเป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางแห่งความสุขของชุมชน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรม ความสามัคคี และความเข้มแข็งของชุมชนผ่านกิจกรรม ทางศาสนาและสังคม วัดในโครงการนี้ได้รับการพัฒนาในด้านกายภาพ การบริหารจัดการ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาลในการ สร้างสังคมที่มีความสุขและยั่งยืน การดำเนินโครงการนี้มีเป้าหมายให้วัดเป็นพื้นที่แห่งการ เรียนรู้ การทำความดี และการพัฒนาสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรม อันจะนำไปสู่การ เสริมสร้างความสงบสุขให้แก่ชุมชนและประเทศโดยรวม (สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ, 2564) วัดประชารัฐสร้างสุขเป็นแนวทางในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของ ชุมชนโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมระหว่างวัด รัฐ และประชาชน โครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อ ส่งเสริมศาสนา พัฒนาสภาพแวดล้อมของวัด และสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเน้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน หลักสำคัญของแนวคิดนี้คือการทำให้ วัดเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ จิตอาสา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน ชุมชน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการใช้วัดเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับการทำกิจกรรมเชิง สร้างสรรค์ที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (กรมการศาสนา, 2564)

พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจ และแบบอย่างด้านศีลธรรม วัดจึงกลายเป็นศูนย์กลางของชุมชน ทั้งในด้านศาสนา การศึกษา และการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งช่วยส่งเสริมความสามัคคีในสังคม นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม มีสุขภาพกายใจที่ดี และ ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า พระสงฆ์หลายรูปมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน

เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม วัดจึงเป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกอบรมคนดี ที่ช่วยสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพให้กับชาติไทยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (พระมหาเสียม สุวโจ (มณีวงษ์) และคณะ, 2562)

โครงการ “วัด ประชา รัฐ สร้างสุข” มีเป้าหมายในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนที่เข้มแข็ง โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาทั้งด้านกายและใจของประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดประชารัฐที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน จุดมุ่งหมายของโครงการคือให้วัดสะอาด ร่มรื่น สวยงาม และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและธรรมะ การดำเนินงานเน้นการใช้ หลัก 5 ส (สะสาง สะดวก สะอาด สร้างมาตรฐาน สร้างวินัย), หลักสปปายะ สิ่งที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติธรรม และหลักความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเน้นการพัฒนาตนเองเป็นพื้นฐาน นำไปสู่การพัฒนาวัด ชุมชน และสังคมโดยรวม ทำให้วัดกลายเป็นสถานที่ที่เหมาะสมต่อการฝึกจิต เจริญปัญญา และใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและสงบ (เพ็ญประภา บุตรละและคณะ, 2558)

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขด้วยหลักสปปายะ 4 ได้แก่ 1) อาวาสสปปายะ ที่อยู่อันเหมาะสม 2) อาหารสปปายะ แหล่งอาหารอานวย 3) ธรรมสปปายะ ธรรมที่เหมาะสม 4) บุคคลสปปายะ บุคคลที่ถูกกันเหมาะสมกันจนก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติโดยอัตโนมัติ ดังนั้น ชุมชนไม่ได้ตั้งอยู่แต่เฉพาะในหมู่บ้านหรือชุมชนอีกต่อไป เห็นการเชื่อมโยงกับโลกไซเบอร์ที่มีเนื้อหา มากมายให้เข้าถึงได้โดยง่าย บางเรื่องเข้ามาแล้วผ่านไป บางเรื่องเข้ามาและฝังอยู่กับชุมชน พัฒนา เป็นวิถีชีวิตของชุมชน มีการสื่อสารที่หลากหลายกลายเป็นสถานที่ที่ผู้คนใช้เวลาในโลกเสมือนจริงเพิ่มขึ้น การเชื่อมโยงวัด กิจกรรมการพัฒนาวัดผ่านสื่อสังคมเป็นอีกช่องทางทำให้ผู้คนทั้งในและ นอกชุมชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของวัด พระสงฆ์และเครือข่ายรอบวัดที่ปรับ กิจกรรมการพัฒนาที่ดำเนินการร่วมกันให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป (พระครูสิริธรรมบัณฑิต และคณะ, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพุทธวิธีเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสปปายะ 4 กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ที่จะนำไปขยายผลในเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปายะ 4 กับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,624 คน (เทศบาลหนองบัวตะเกียด, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 321 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้คำนวณไว้

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 ประชาชน จำนวน 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 9 รูปหรือ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.60 – 1.00 และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อวัดความสอดคล้องภายใน

ตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.956

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80 – 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครราชสีมา เพื่อดำเนินการดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยขอประสานความร่วมมือกับนายกเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน และเก็บแบบสอบถามคืนได้ครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดหมายเวลาและขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้

1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายระดับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชารัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา และหลักสัปปายะ 4

2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน โดยพิจารณาระดับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชารัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิดตามลำดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

1. ระดับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D.=0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านสะอาด ($\bar{X} = 4.13$, S.D.=0.48) รองลงมาได้แก่ ด้านสะดวก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.=0.44) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านสะอาด ($\bar{X} = 4.01$, S.D.=0.48)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสี่ปายะ 4 กับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.761^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ด้านอवासสี่ปายะ ที่อยู่อาศัยเหมาะสม กับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.710^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ด้านอาหารสี่ปายะ แหล่งอาหารอานวย กับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.776^{**}$)

ด้านธรรมสี่ปายะ ธรรมที่เหมาะสม กับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.739^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ด้านบุคคลสี่ปายะ บุคคลที่เหมาะสมกับกับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.700^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. นำเสนอพุทธวิธีเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสี่ปายะ 4 1) ด้านอवासสี่ปายะ ที่อยู่อาศัยเหมาะสม มีการแบ่งเขตพุทธาวาสสังฆาวาสชัดเจนเป็นส่วน เรื่องความสะอาดหรือความเป็นระเบียบเรียบร้อยสม่ำเสมอ 2)

ด้านอาหารสัปปายะ แหล่งอาหารอำนวยการ มีการจัดสวัสดิการด้านอาหารและสาธารณูปการ
รวมเรื่องต่าง ๆ อย่างครบครัน 3) ด้านธรรมสัปปายะ ธรรมที่เหมาะสม จัดสถานที่ประพาศ
ปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม จัดให้มีโครงการเสียงธรรมะตามสาย รับฟังกันทั่วบริเวณ
หมู่บ้าน 4) ด้านบุคคลสัปปายะ บุคคลที่เหมาะสม มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้มีความรู้
ความสามารถในการให้บริการประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี

อภิปรายผล

1. ระดับความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของ
เทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับ
มาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านสะอาด รองลงมาได้แก่ ด้านสะดวก ที่เป็นเช่นนี้
เพราะ ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียดให้ความสำคัญกับการรักษาความ
สะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความ
ร่วมมือเป็นอย่างดีจากทั้งประชาชน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ การส่งเสริม
การคัดแยกขยะ การรณรงค์การใช้ถุงพลาสติก และการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรวมอย่าง
มีระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอุดมปัญญาภรณ์ สุนทรวัฒน์ (2566) ได้วิจัยเรื่อง
“การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามพันธกิจ วัด ประชา รัฐ ในโครงการสร้างสุขเขต
พื้นที่บริหารงานคณะสงฆ์ภาค 10” การประเมินคู่มือในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และผล
การประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการความรู้ตามพันธกิจ โครงการวัดประชารัฐ
สร้างสุข ในเขตพระสงฆ์ภาค 10 โดยรวมอยู่ในระดับสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระ
มานิตโยธิตินาโณ (มากเพชร) และคณะ (2565) ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักอปริหานิยธรรม
ในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุขในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
ผลการวิจัยพบว่า 1. การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนาวัด ประชา รัฐ สร้างสุขใน
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

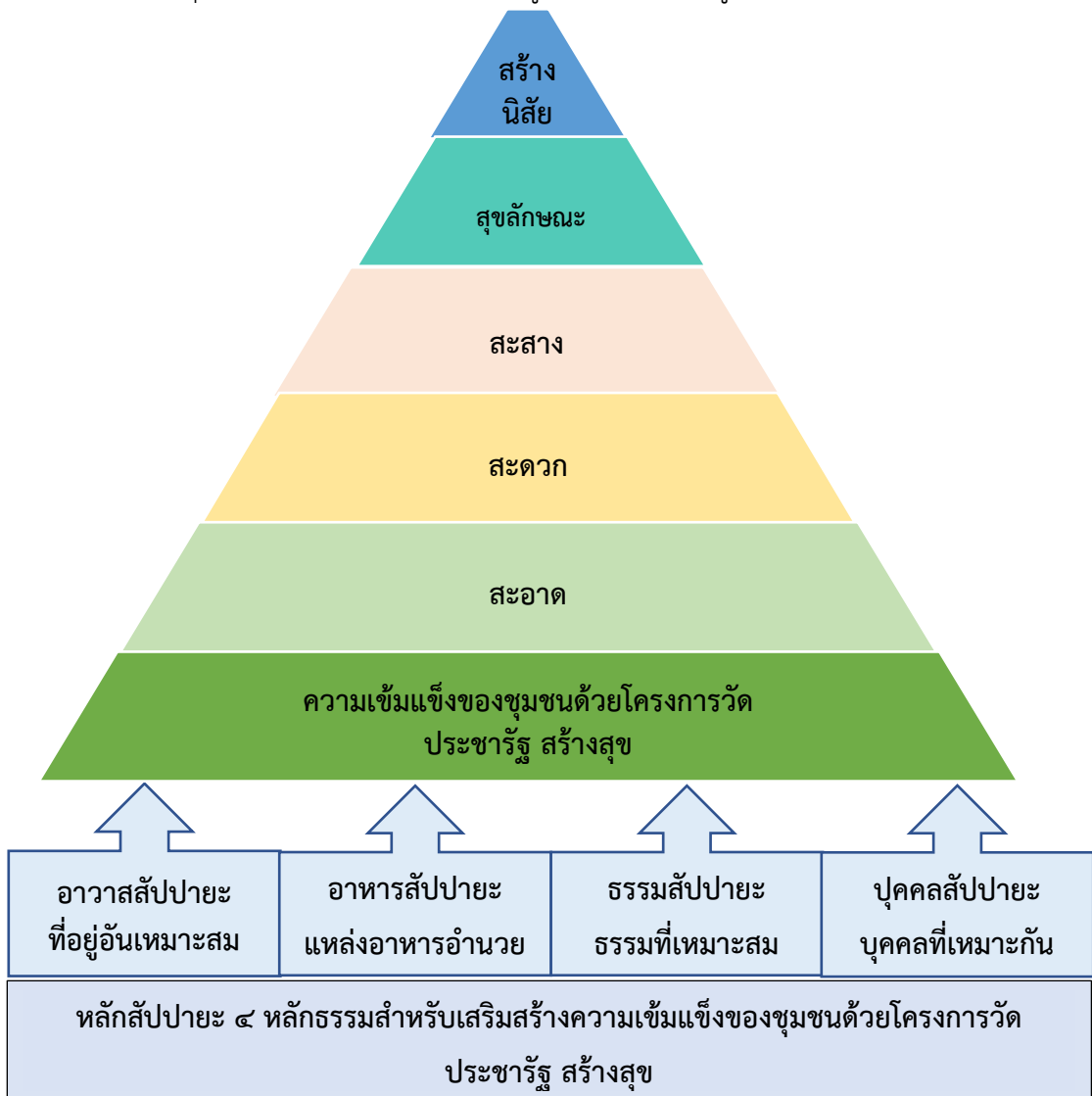
2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปายะ 4 กับความเข้มแข็งของชุมชนด้วย
โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด
จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.761^{**}$) อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้เพราะ โครงการ
วัด ประชา รัฐ สร้างสุข* ได้บูรณาการหลักสัปปายะ 4 เข้ากับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็น
ระบบและต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและสังคมมากยิ่งขึ้น
เกิดความสามัคคีและการพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความเข้มแข็งของ
ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจง พุทธิพันธ์ (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อน
โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า การ
ขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี พบว่า การ

ขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปายะ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ของหลักสัปปายะ 4 กับกระบวนการการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.742$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิรพงษ์ ตลับทอง (2564) ได้วิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐสร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ของอิทธิบาท 4 กับกระบวนการการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.755$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. พุทธวิธีเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ด้วยหลักสัปปายะ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมให้การเจริญภาวนาเป็นไปด้วยดี โดยเป็นปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมให้ได้ผล ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ได้เป็นอย่างดี ที่เป็นเช่นนี้เพราะ โครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข เป็นรูปแบบของการบูรณาการความร่วมมือระหว่างวัด ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทั้งในด้านกายภาพและจิตใจ โดยนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะ หลักสัปปายะ 4 เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งทั้งกายภาพ จิตใจ และสังคม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและการยึดหลักพุทธธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวีระศักดิ์ ชยธมโม (สุวรรณวงศ์) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ 7: กรณีศึกษาวัดธารน้ำไหล จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการวัดสันติสุขควรจัดการด้วยหลักสัปปายะ 7 ให้เหมาะสมแก่การเป็นอยู่ร่วมกันและเหมาะสมแก่การประพฤติปฏิบัติธรรม ทั้งในด้านอาคารสถานที่ ด้านการบริหารจัดการการสัญจรทั้งภายในและภายนอกวัด ด้านการบริหารจัดการด้านการเผยแพร่ธรรม ด้านการบริหารจัดการด้านบุคลากรด้านการบริหารจัดการด้านอาหาร ด้านการบริหารจัดการด้านอากาศและสภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการด้านกิจกรรมและโครงการ ทั้งนี้ ควรมีการวางแผน ควรมีการควบคุมดูแลและสั่งการ ควรกำหนดเป้าหมายและความคุ้มค่า และเหตุปัจจัยอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างการจัดการวัดให้เกิดสันติสุขต่อไป

องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ โครงการ “วัด ประชา รัฐ สร้างสุข” ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนผ่านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเน้น 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ ความสะอาด การปลูกจิตสำนึกรักษาสีงแวดล้อมร่วมกัน ความสะดวก ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเข้าวัด สะสาง เพื่อจัดระเบียบพื้นที่และทรัพยากรสุขลักษณะ ที่ยกระดับคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์และประชาชน และการสร้างนิสัยที่ดีในชีวิตประจำวัน ทั้งหมดนี้ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทั้งทางกาย จิตใจ และสังคมอย่างยั่งยืน โครงการ “วัด ประชา รัฐ สร้างสุข” ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นแบบอย่างของการนำหลักพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการใช้หลัก สัปปายะ 4 หรือ “ความเหมาะสม” มาเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมทั้งการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) เทศบาลควรกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการล้างและฆ่าเชื้ออุปกรณ์หลังใช้งานทุกครั้งเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคและยืดอายุการใช้งานของวัสดุ ควรจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านสุขอนามัยในการจัดการอุปกรณ์อย่างถูกต้อง
- 2) เทศบาลควรกำหนดพื้นที่และระบบการจัดเก็บที่แยกประเภทอุปกรณ์อย่างชัดเจนและเข้าถึงง่าย ใช้สัญลักษณ์หรือป้ายกำกับเพื่อช่วยให้การหยิบใช้งานสะดวกและลดความผิดพลาด ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดเก็บข้อมูล
- 3) เทศบาลควรจัดทำบัญชีแยกประเภทสิ่งของตามความถี่ในการใช้งานและความสำคัญของที่ไม่จำเป็นควรถูกจัดเก็บในพื้นที่เฉพาะหรือบริจาคให้หน่วยงานที่ขาดแคลนควรมีการประเมินสิ่งของเป็นระยะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) เทศบาลควรกำหนดคู่มือการดูแลรักษาความสะอาดและสุขลักษณะในชุมชนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จัดอบรมให้ชุมชนร่วมมือกันรักษาสีงแวดล้อมในพื้นที่มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- 2) เทศบาลควรอบรมให้ความรู้เรื่องการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าแก่เด็กเยาวชน และประชาชนทั่วไปติดตั้งป้ายณรงค์ และมอบรางวัลแก่ผู้มีพฤติกรรมประหยัดพลังงานอย่างต่อเนื่อง

3) เทศบาลควรออกแบบพื้นที่จัดเก็บให้เหมาะสมกับประเภทของอุปกรณ์และใช้งานได้สะดวก ติดป้ายบอกตำแหน่งและหมวดหมู่ของเครื่องใช้อย่างชัดเจน มีการมอบหมายเจ้าหน้าที่รับผิดชอบตรวจสอบความเรียบร้อยเป็นประจำทุกเดือน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

2) ควรทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

3) ควรทำการศึกษาเรื่อง พุทธวิธีเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในเขตพื้นที่อำเภอ หรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. *แนวทางการพัฒนาวัดประชารัฐสร้างสุข*. กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรม. 2564.

เทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด, *จำนวนประชากรของเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ปี ๒๕๖๗*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.nongbuatakiat.go.th/data.php?content_id=6 [๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๗].

บรรจง พุทพันธุ์. “การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐสร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี”. *วารสารนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7(2) (ตุลาคม-ธันวาคม). 2563 : 42-59.

พระครูสิริธรรมบัณฑิต และคณะ. “รูปแบบการพัฒนาวัดด้วยวิถี 5ส โครงการวัด ประชา รัฐสร้างสุข ของวัดมิ่งเมืองมูล”. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 4(1) (มกราคม-มีนาคม) 2564 : 23-36.

พระมหาเสถียร (สุวโจ มณีวงษ์) และคณะ. “รูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธจิตวิทยา”. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*. 6(6)(มิถุนายน) 2562 : 2821-2841.

พระมานิตย์ โชติญาณ (มากเพชร) และคณะ. “การใช้หลักอภิธานิธรรมในการพัฒนา วัด ประชา รัฐ สร้างสุขในตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี”.

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 2(3) (พฤษภาคม-มิถุนายน) 2565 : 1-13.

พระวีระศักดิ์ ชยธมโม (สุวรรณวงศ์). “แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ 7 : กรณีศึกษาวัดธารน้ำไหล จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. วารสารสันติศึกษาปริทรรณ มจร. 3(2) (กันยายน – ธันวาคม) 2562 : 98 - 114.

พระอุดมปัญญาภรณ์ สุนทรวัฒน์. “การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามพันธกิจ วัด ประชา รัฐ ในโครงการสร้างสุขเขตพื้นที่บริหารงานคณะสงฆ์ภาค 10”. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. 10(4) (ตุลาคม-ธันวาคม) 2566 : 223-237.

พิรพงษ์ ตลับทอง. “การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐสร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัด นครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2564.

เพ็ญประภา บุตรละ และคณะ. “ทักษะที่จำเป็นสำหรับสมาชิกทีมพัฒนาในสภาม”.

วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ. 11(2) (กันยายน) 2558 : 34-41.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. แนวทางการพัฒนาวัดประชารัฐสร้างสุข. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2564.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York : Harper & Row.